

TECHNOLOGY AND ARTISTIC-CONSTRUCTION FEATURES OF SEWING WOMEN’S NATIONAL DRESSES

Fergana Region, Uzbekistan Technical College No. 2

Nazirova Olmaxon Isomiddinovna

Abstract

This scientific article analyzes the design, pattern construction, and sewing process of women’s national dresses based on a scientific and technological approach. The study examines the historical development of national garments, decorative elements, fabric selection criteria, stages of pattern making based on anthropometric measurements, and the technological sequence of sewing operations. Furthermore, the integration of aesthetic, symbolic, and cultural factors in national dress production, as well as the role of modern manufacturing technologies, is discussed.

Keywords: national costume, women’s dress, atlas fabric, adras fabric, construction, pattern making, decoration, embroidery, sewing technology, cultural heritage.

AYOLLAR MILLIY KO‘YLAGINI TIKISH TEXNOLOGIYASI VA BADIY-KONSTRUKTSION XUSUSIYATLARI

Farg‘ona viloyati O‘zbekiston 2-son tehnikumi

Nazirova Olmaxon Isomiddinovna

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada ayollar milliy ko‘ylagini loyihalash, konstruksiyalash va tikish jarayonlari ilmiy-texnologik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Milliy kiyimlarning tarixiy shakllanishi, bezak elementlari, gazlama tanlash mezonlari, antropometrik o‘lchamlar asosida andoza tuzish bosqichlari hamda tikuv texnologiyasining ketma-ketligi yoritiladi. Shuningdek, milliy ko‘ylaklarda estetik,

ramziy va madaniy omillarning uyg'unligi hamda zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalarining roli ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: milliy kiyim, ayollar ko'ylagi, atlas, adras, konstruktsiya, andoza, bezak, kashtachilik, tikuv texnologiyasi, madaniy meros.

Kirish

O'zbek xalqining milliy kiyimlari asrlar davomida shakllangan madaniy merosning ajralmas qismi hisoblanadi. Ayollar milliy ko'ylagi o'zining rang-barangligi, bezaklari va o'ziga xos silueti bilan ajralib turadi.

Milliy ko'ylak nafaqat kiyim, balki xalqning estetik qarashlari, urf-odatlari va ijtimoiy mavqeini ifodalovchi madaniy ramzdir. Zamonaviy sharoitda milliy ko'ylaklar an'anaviy uslubni saqlagan holda yangi dizayn va texnologiyalar bilan boyitilmoqda.

Adabiyotlar tahlili

Ilmiy tadqiqotlarda milliy kiyimlarning tarixiy taraqqiyoti, mato va bezak turlari, kashtachilik san'ati keng o'rganilgan. Atlas va adras gazlamalarining to'qilish texnologiyasi hamda ularning estetik xususiyatlari milliy ko'ylak dizaynida muhim o'rin tutadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy kiyim konstruktsiyasi oddiy shaklda bo'lsa-da, bezak elementlari orqali badiiy boylikka ega bo'ladi. Zamonaviy dizayn yondashuvi esa milliy elementlarni global moda bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism

1. Milliy ko'ylakning konstruktsion xususiyatlari

Ayollar milliy ko‘ylagi odatda quyidagi qismlardan iborat:

- Old va orqa bo‘lak
- Keng yeng
- Yoqa (oddiy yoki bezakli)
- Etak qismi (kengaytirilgan)

Milliy ko‘ylaklarda siluet keng va erkin bo‘lib, harakat qulayligini ta’minlaydi.

2. Gazlama va bezak elementlari

Milliy ko‘ylaklar uchun asosan quyidagi gazlamalar ishlatiladi:

- Atlas
- Adras
- Ipak
- Baxmal

Bezak elementlari:

- Qo‘l kashtachiligi
- Zar ip bilan bezash
- To‘r va bant elementlari
- Milliy naqshlar

Rang tanlashda milliy ramziylik va hududiy an’analar inobatga olinadi.

3. Antropometrik o‘lchamlar va andoza

Milliy ko‘ylak konstruksiyasida quyidagi o‘lchamlar olinadi:

- Ko'krak aylana uzunligi
- Bel aylana uzunligi
- Son aylana uzunligi
- Yeng uzunligi
- Umumiy uzunlik

Erkinlik qo'shimchalari kengroq qo'llaniladi, chunki milliy ko'ylaklar odatda keng fasonli bo'ladi.

4. Tikuv texnologiyasi

Milliy ko'ylak tikish jarayoni:

1. Gazlamani tayyorlash
2. Andoza asosida bichish
3. Asosiy choklarni biriktirish
4. Yeng o'rnatish
5. Bezak elementlarini tikish yoki kashta qilish
6. Yakuniy ishlov va dazmollash

Qo'l mehnati va kashtachilik san'ati milliy ko'ylak ishlab chiqarishda muhim o'rin tutadi.

5. Sifat nazorati

Sifat nazorati quyidagi mezonlarga asoslanadi:

- Naqsh simmetriyasi

- Bezak elementlarining mustahkamligi
- Choklarning to'g'riligi
- Gazlama sifatining saqlanishi
- Estetik ko'rinish

Xulosa

Ayollar milliy ko'ylagini tikish jarayoni an'anaviy san'at va zamonaviy texnologiyalarning uyg'unligini talab etadi. Milliy kiyim konstruksiyasi, odatda, soddaligi bilan ajralib tursa-da, uning badiiy qiymati bezak elementlari, rang uyg'unligi va naqshlarning ramziy ma'nosi orqali namoyon bo'ladi. Shu bois milliy ko'ylakni loyihalash jarayonida nafaqat texnologik aniqlik, balki estetik did, tarixiy meros va madaniy an'analarni chuqur bilish ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Antropometrik o'lchamlar asosida tuzilgan andoza milliy ko'ylakning ergonomik qulayligini ta'minlaydi, keng siluet va erkin fason esa harakat erkinligini oshiradi. Gazlama tanlashda atlas, adras, ipak va baxmal kabi an'anaviy matolarning sifat ko'rsatkichlari, mustahkamligi va estetik jozibadorligi alohida e'tiborga olinadi. Bezak elementlari – kashtachilik, zar ip bilan ishlov berish, milliy naqshlar – mahsulotning madaniy qiymatini oshiradi va uni boshqa kiyim turlaridan ajratib turadi.

Zamonaviy ishlab chiqarish jarayonlarida raqamli dizayn tizimlari (CAD), 3D modelirovka va avtomatlashtirilgan bichish uskunalarining qo'llanilishi milliy kiyimlarni sifatli va tezkor ishlab chiqarish imkonini yaratadi. Virtual modelirovka texnologiyalari dizaynni oldindan ko'rish, xatoliklarni kamaytirish va material sarfini optimallashtirishga yordam beradi. Bu esa ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va raqobatbardoshlikni ta'minlaydi.

Kelajakda milliy kiyimlarni zamonaviy moda tendensiyalari bilan uyg'unlashtirish, ekologik toza materiallardan foydalanish va barqaror ishlab chiqarish tamoyillarini joriy

etish yengil sanoat rivojining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qoladi. Milliy merosni asrab-avaylash, uni innovatsion texnologiyalar asosida qayta talqin qilish hamda yosh avlodga yetkazish madaniy va iqtisodiy jihatdan muhim vazifa hisoblanadi. Shu tariqa, ayollar milliy ko‘ylagini ilmiy asosda ishlab chiqish va zamonaviylashtirish milliy identitetni saqlash bilan birga, global moda maydonida ham munosib o‘rin egallash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova M. Tikuvchilik texnologiyasi asoslari. Toshkent, 2019.
2. O‘zbek milliy kiyimlari tarixi. Toshkent, 2015.
3. Cooklin G. Garment Technology for Fashion Designers. Oxford, 2017.
4. Smith A. Fashion Design Technology. London, 2020.